

Transitieraamwerk Voortgezet Speciaal Onderwijs en Arbeidsgericht Onderwijs in Curaçao

*Kenmerken leerlingenpopulatie en transitieraamwerk Voortgezet Speciaal
Onderwijs en Arbeidsgericht Onderwijs in Curaçao*

Oktober 2020

MINISTERIE VAN
ONDERWIJS, WETENSCHAP,
CULTUUR EN SPORT

Transitieraamwerk Voortgezet Speciaal Onderwijs en Arbeidsgericht Onderwijs in Curaçao

*Kenmerken leerlingenpopulatie (2019 – 2020) en transitieraamwerk Voortgezet
Speciaal Onderwijs en Arbeidsgericht Onderwijs in Curaçao*

COLOFON

Curaçao, Oktober 2020

Onderzoeker dr. Merel Griffith – Lendering

Ministerie van OWCS: Susan Larmonie MBA, Céline Gladpootjes MSc &
Monique Bouman LLM

Inhoudsopgave

Afkortingen.....	4
1. Aanleiding.....	5
1.1 Criteria van doorverwijzing; indicering.....	7
1.2 Doelstelling.....	8
2. Fase 1: Aanpak.....	10
2.1 Procedure.....	10
2.2 Scholen.....	10
2.3 Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens.....	11
2.4 Analyse.....	12
3. Fase 1: Resultaten – kwantitatief.....	13
3.1 Leerlingenpopulatie VSO.....	13
3.2 Instroom.....	19
3.3 Psychologisch rapport.....	21
3.4 IQ.....	22
3.5 Gedragsfunctioneren.....	24
3.6 Verschil gewenste indicering en plaatsing en indicering en plaatsing huidige leerlingenpopulatie.....	25
3.7 Gewenste plaatsing VSO en AGO-leerlingenpopulatie.....	27
4. Resultaten kwalitatief.....	29
4.1 Psychologische rapporten en adviezen.....	29
4.2 Sociaal-emotionele problemen onder leerlingen.....	31
4.3 In- en uitstroom.....	32
4.5. Deskundigheidsbevordering van docenten.....	39
4.6 Ouderbetrokkenheid.....	39
5. Fase 2: advies (her)inrichting van het V(S)O.....	40
5.1 Transitieraamwerk.....	40
5.2.1 Wet -en regelgeving.....	41
5.3 Infrastructuur.....	41
5.4 Curriculum.....	48
5.5 Deskundigheidsbevordering.....	49
6. Slotoverwegingen.....	51
6.1 Draagvlak voor herinrichting.....	51
6.2 Beleid VSO en LV VSO.....	51
6.3 Infrastructuur VSO en curriculum.....	52
6.4 Onderzoek kenmerken leerlingen IQ<55.....	53
6.5 Monitoren en evaluatie.....	53
7. Bijlagen.....	55
7.1 Brief aan directie: gegevens leerlingen.....	55
7.2 IQ-verdeling SFO leerlingenpopulatie.....	57

Afkortingen

De afkortingen die in dit document gebruikt worden zijn de volgende:

AGO	= Arbeidsgericht Onderwijs
BO	= Beleidsorganisatie OWCS
DOS	= Dienst Openbare Scholen
ESM	= Ernstige Spraak- en taalmoeilijkheden
FO	= Funderend Onderwijs
FSHP	= Fundashon Skol Humanista na Papiamentu
GEO	= Geïndividualiseerde Extra Ondersteuning
HAVO	= Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs
IO	= Inspectie Onderwijs
LOM	= Leer- en Opvoedingsmoeilijkheden
LVB	= Licht Verstandelijke Beperking
OWCS	= Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport
MLK	= Moeilijk Lerende Kinderen
PBL	= Praktisch Basisgerichte Leerweg
PKL	= Praktisch Kadergerichte Leerweg
RKCS	= Stichting Rooms Katholiek Centraal Schoolbestuur
SLH	= Slecht Horenden
SFO	= Speciaal Funderend Onderwijs
SO	= Speciaal Onderwijs
TKL	= Theoretisch Kadergerichte Leerweg
UOW	= Uitvoeringsorganisatie Onderwijs en Wetenschap
VSO	= Voortgezet Speciaal Onderwijs
VSBO	= Voorbereidend Secundair Beroeps Onderwijs
VPCO	= Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs
VWO	= Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
ZMLK	= Zeer Moeilijk Lerende Kinderen
ZMOK	= Zeer Moeilijk Opvoedbare Kinderen

1. Aanleiding

Onderwijs is een recht voor alle jongeren. De visie van het Speciaal Onderwijs (SO) in Curaçao is dat jongeren met specifieke onderwijsbehoeften, vooral degenen met een beperking, recht hebben op gelijke toegang tót en participatie áán vrij onderwijs van goede kwaliteit, opdat zij zich ten volle kunnen ontwikkelen en kunnen deelnemen aan de maatschappij en het arbeidsproces.

Wanneer het regulier Voortgezet Onderwijs met de middelen die het ter beschikking staan, niet kan voorzien in de specifieke behoeften van een leerling met een beperking, wordt deze leerling verwezen naar het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO). Het VSO heeft de taak om onderwijs te verzorgen voor de leerlingen die een VSO school bezoeken. Het onderwijsaanbod op het VSO moet ervoor zorgen dat leerlingen met een beperking, onderwijs ontvangen dat past bij hun mogelijkheden.

Uit gesprekken met gedragsdeskundigen, schoolhoofden en sociaal maatschappelijk werkers uit het onderwijs blijkt dat in Curaçao binnen het VSO (en het Speciaal Funderend Onderwijs, SFO) niet eenduidig geïndiceerd wordt. Een niet eenduidige indicering leidt tot onnodige extra heterogeniteit binnen de groepen in het VSO. Dit is ten nadele van een optimale ontwikkeling van de leerlingen binnen het VSO.

Om dit probleem te ondervangen heeft het platform dat zich buigt over de praktijkdefinitie van mensen met een Licht Verstandelijke Beperking op Curaçao (LVB-platform), in samenwerking met zorgprofessionals en het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport (OWCS), richtlijnen ontwikkeld ten aanzien van indicering en verwijzing naar een bijpassend onderwijstype/onderwijsniveau. Door verschillende organisaties en professionals te betrekken bij

de ontwikkeling van deze richtlijnen voor indicering, is er volledig draagvlak¹ gecreëerd voor de onderwijsindicering die gepresenteerd wordt in dit rapport. Het is echter nog onduidelijk welke concrete gevolgen deze richtlijnen voor indicering met zich meebrengen voor de inrichting van de onderwijspraktijk van het VSO in Curaçao.

Dit indiceringsoverzicht is ontwikkeld voor het (S)FO en het V(S)O. Onlangs is de leerlingenpopulatie van het SFO volledig in kaart gebracht, aangevuld met adviezen voor de transitie van het SFO die plaats moet vinden indien de SFO-leerlingenpopulatie volgens het indiceringsoverzicht wordt ingedeeld².

Onduidelijk is dus nog in hoeverre er een verschil is tussen de indicering en de huidige VSO leerlingenpopulatie en welke gevolgen het met zich meebrengt indien de indicering voor de inrichting van de onderwijspraktijk van het V(S)O in Curaçao wordt doorgevoerd.

Naast de leerlingenpopulatie van het VSO richt het huidige onderzoek zich ook op het in kaart brengen van de leerlingenpopulatie van het Arbeidsgericht Onderwijs (AGO). Het VSO bedient momenteel uitsluitend de Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK) doelgroep. Wettelijke bepalingen omtrent het AGO zijn geregeld in de Landsverordening voortgezet onderwijs. Daarmee is het AGO momenteel regulier Voortgezet Onderwijs en geen Voortgezet Speciaal Onderwijs. Echter, omdat Moeilijk Lerende Kinderen (MLK) vanuit het SFO rechtstreeks doorstromen naar het AGO, is het essentieel dat de leerlingenpopulatie van het AGO ook in kaart gebracht wordt.

¹ Griffith – Lendering, M.F.H. (2020). Onderwijsindicering Curaçao. Visie op indicering en verwijzing naar een bijpassend onderwijstype. FAJ, Curaçao.

² Griffith-Lendering, M.F.H., Larmonie, S., Gladpootjes, C., & Bouman, M. (2020). Transitieraamwerk Speciaal Funderend Onderwijs. Ministerie van OWCS, Curaçao.

1.1 Criteria van doorverwijzing; indicering

Het uitgangspunt van richtlijnen voor indicering is dat leerlingen terecht komen op een onderwijstype dat het beste bij een leerling past, zodoende dat een leerling in het VSO en AGO zich optimaal kan ontwikkelen. Er moet bij het indiceren van een leerling rekening gehouden worden met drie criteria, namelijk:

1. zijn/haar IQ en het didactisch niveau;
2. het sociaal-, emotioneel- en gedragsfunctioneren, én
3. met een (mogelijke) psychiatrische diagnose.

Op basis van deze 3 criteria wordt het best bij de leerling passende onderwijstype bepaald. Leerlingen kunnen een proefplaatsing krijgen in een hoger onderwijsniveau als zij niet één-op- één binnen de grenzen van de genoemde categorieën vallen. In tabel 1 wordt het overzicht gepresenteerd.

Tabel 1: indiceringsoverzicht Voortgezet (Speciaal) Onderwijs

IQ ondergrens	IQ bovengrens	Aanvullend	Onderwijs Advies
80	n.v.t.		HAVO / VWO VSBO: TKL, PKL en PBL *
70	79	Didactische achterstand van 2 jaar of meer Sociaal-emotionele problematiek Ontwikkelingsproblematiek –en/-of achterstand	AGO
70	n.v.t.	Ernstige gedragsproblemen Ontwikkelingsproblemen Psychiatrische stoornissen of psychosociale problemen Ernstige gedragsstoornissen	VSO- ZMOK
55/60	69	Didactische achterstand van 2 jaar of meer Sociaal-emotionele problematiek Ontwikkelingsproblematiek –en/-of achterstand	VSO- ZMLK
n.v.t.	54		Zinvolle dagbesteding: Leerwerktraject/ zorg

* Eventueel met Geïndividualiseerde Extra Ondersteuning (GEO)

Noot: Cluster 1 (visueel beperkte leerlingen) en cluster 2 (auditief en communicatief beperkte leerlingen) zijn niet meegenomen in dit overzicht.

1.2 Doelstelling

Het opgestelde indiceringsoverzicht heeft mogelijk implicaties voor de huidige inrichting van het onderwijs in Curaçao. Allereerst is het onduidelijk hoe de huidige leerlingenpopulatie op het VSO en AGO er momenteel uitziet. Voorts is het van belang om te bepalen in hoeverre er een verschil is tussen de indicering en plaatsing van huidige VSO en AGO-leerlingenpopulatie en de gewenste indicering en plaatsing van de VSO en AGO-leerlingenpopulatie conform het indiceringsoverzicht zoals gepresenteerd in tabel 1.

Aanvullend is het van belang dat er zicht ontstaat op de concrete te ondernemen stappen om de onderwijspraktijk van het VSO en AGO op een dusdanige manier stapsgewijs herin te richten dat dit conform het indiceringsoverzicht is.

Zodoende is de doelstelling van het huidige onderzoek tweedelig, namelijk:

1. In kaart brengen van kenmerken (IQ, gedragsproblemen en instroom) van de leerlingenpopulatie van het VSO en AGO van het jaar 2019-2020 [fase 1]
2. In kaart brengen van het verschil in indicering en plaatsing tussen de leerlingenpopulatie van het VSO en AGO van 2019-2020 en de gewenste indicering en plaatsing conform de indicering zoals gepresenteerd in tabel 1 [fase 1]
3. Realiseren van een transitieraamwerk, bestaande uit concrete te ondernemen stappen welke noodzakelijk zijn om de onderwijspraktijk van het V(S)O her in te richten, zodat dit conform reeds ontwikkelde, of nog te ontwikkelen, beleid- en wetgeving, inclusief het indiceringsoverzicht, een verbetering wordt voor het gehele V(S)O [fase 2].

Het rapport bestaat uit twee fases; in fase 1 wordt het onderzoek beschreven (doelstelling 1 en 2); in fase 2 wordt het transitieraamwerk gepresenteerd.

2. Fase 1: Aanpak

2.1 Procedure

Dit onderzoek brengt de leerlingenpopulatie van het VSO en het AGO van het jaar 2019-2020 in kaart. Om dit te realiseren zijn de volgende stappen gezet:

1. Schoolbesturen zijn via het Ministerie van OWCS op de hoogte gebracht van het onderzoek.
2. Schoolhoofden van alle scholen die VSO en AGO onderwijs aanbieden ontvangen een brief met informatie over het onderzoek (bijlage 7.1), waarin medewerking gevraagd wordt voor het (digitaal) aanleveren van kwantitatieve gegevens van de leerlingenpopulatie van het jaar 2019-2020 van de desbetreffende school.
3. Er wordt een schoolbezoek afgelegd waarbij middels een interview met het schoolhoofd van de VSO kwalitatieve gegevens zijn verzameld van de desbetreffende school. Aanvullend is er 1 focusgroep gehouden met alle schoolhoofden van scholen die AGO onderwijs aanbieden, waarbij ook kwalitatieve gegevens verzameld zijn.

2.2 Scholen

Alle scholen die VSO en AGO onderwijs aanbieden zijn benaderd voor het onderzoek. De AGO-locaties zijn vaak verbonden aan scholen voor het Voorbereidend Secundair Beroeps Onderwijs (VSBO).. In totaal zijn er 6 scholen die AGO onderwijs aanbieden en is er 1 school die VSO aanbiedt. De AGO-klassen van Kolegio Hoben Positivo van de Justitiële Jeugd Inrichting Curaçao (JJIC) zijn ook meegenomen in het onderzoek. In onderstaande tabel zijn de scholen en de betreffende onderwijstypes/onderwijsniveaus weergegeven.

Tabel 2: participerende scholen van het V(S)O (per schoolbestuur)

Schoolbestuur		VSO	AGO
DOS	AGO Juan Pablo Duarte, Buena Vista		X
	Kolegio Hoben Positivo (JJIC)		X
	AGO Juan Pablo Duarte, Commanchestraat		X
	AGO Juan Pablo Duarte, Montaña		X
	VSO Marieta Alberto	X	
FSHP	AGO Skol Avansá Integrá Humanista (SKAIH)		X
RKCS	AGO Joseph Civilis		X
	AGO St. Paulus		X

2.3 Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens

Schoolhoofden hebben van alle leerlingen van schooljaar 2019-2020 van hun school per leerling de volgende gegevens digitaal (middels een Excel of een Word bestand) aangeleverd:

- Demografische kenmerken: leeftijd en geslacht
- Schoolgegevens:
 - o School en groep
 - o Instroom in voortgezet (speciaal) onderwijs (afkomstig van welke school/ onderwijsniveau)
- Uit psychologisch rapport
 - o IQ
 - o Gedragsfunctioneren: Sociaal-, emotioneel- en gedragsfunctioneren of een (mogelijke) psychiatrische diagnose.

Aanvullend komen tijdens het kwalitatieve interview met het schoolhoofd van het VSO en de AGO scholen de volgende onderwerpen aan bod (kwalitatieve gegevens):

1. Psychologische rapporten en adviezen;
2. Sociaal-emotionele problemen van de leerlingen;
3. In- en uitstroom van de AGO leerlingen;
4. Inrichting van het onderwijs, en
5. Deskundigheidsbevordering van docenten.
6. Ouderbetrokkenheid

2.4 Analyse

Kwantitatieve gegevens van de leerlingenpopulatie worden met behulp van de Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) geanalyseerd. Kwalitatieve gegevens (informatie uit de interviews en focusgroepen) zijn middels de onderwerpenlijst samengevat en geanalyseerd.

3. Fase 1: Resultaten – kwantitatief

3.1 Leerlingenpopulatie VSO

In totaal zijn er digitale gegevens van 967 leerlingen van het VSO ontvangen. Het aantal leerlingen per school is in tabel 3 weergegeven.

Tabel 3: aantal leerlingen per school

Schoolbestuur		Aantal	%
DOS	AGO Juan Pablo Duarte, Buena Vista	161	17%
	AGO Juan Pablo Duarte, Commanchestraat	186	19%
	AGO Juan Pablo Duarte, Montaña	95	10%
	Kolegio Hoben Positivo (JJIC)	9	1%
	VSO Marieta Alberto	60	6%
FSHP	AGO Skol Avansá Integrá Humanista (SKAIH)	58	6%
RKCS	AGO Joseph Civilis	191	20%
	AGO St. Paulus	207	21%
Totaal		967	100%

Leerlingen naar onderwijsniveau

Van de huidige VSO en AGO leerlingenpopulatie zit 94% op het onderwijstype AGO en 6% op het onderwijstype VSO.

Tabel 4: verdeling leerlingenpopulatie van AGO en VSO

	Aantal	%
AGO	907	94%
VSO	60	6%
Total	967	100%

Aantal leerlingen per schoolbestuur, onderwijsniveau en klas

In tabel 5 staat het aantal AGO-leerlingen per schoolbestuur, school en klas gepresenteerd. Van de 907 AGO leerlingen, zitten er op de:

Dienst Openbare Scholen (DOS):

- 161 op AGO Juan Pablo Duarte, Buena Vista ;
- 186 op AGO Juan Pablo Duarte, Commanchestraat ;
- 95 op AGO Juan Pablo Duarte, Montaña ;
- 9 op Kolegio Hoben Positivo (JJIC) .

Fundashon Skol Humanista na Papiamentu (FSHP):

- 58 op AGO Skol Avansá Integrá Humanista (SKAIH).

Rooms Katholiek Centraal Schoolbestuur (RKCS):

- 191 op AGO Joseph Civilis ;
- 207 op de AGO Sint Paulus .

In het totaal zijn er 66 AGO klassen. Gemiddeld zitten er 14 kinderen in een klas binnen het AGO-onderwijs; minimaal 7 en maximaal 20. Het meest voorkomende aantal leerlingen in een klas in het VSO is 15 leerlingen.

Tabel 5: aantal AGO-leerlingen per schoolbestuur, school en klas

School-niveau	Schoolbestuur	School	klas	Aantal leerlingen
AGO (totaal 898)	DOS (totaal 442)	AGO Juan Pablo Duarte, Buena Vista(totaal 161)	A1a	15
			A1b	16
			A1c	15
			A2a	15
			A2b	14
			A2c	16
			A3a	15
			A3b	12
			A3c	12
			A4a	17
			A4b	14
		AGO Juan Pablo Duarte, Commanchestraat (totaal 186)	1a	18
			1b	17
			2a	14
			2b	14
			2c	12
			2d	14
			3a	16
			3b	15
			3c	15
			4a	12
			4b	13
		AGO Juan Pablo Duarte, Montaña (totaal 95)	1a	12
			1b	15
			2a	12
			2b	11
			3a	14
			3b	13
		Kolegio Hoben Positivo (JJIC)	Leerjaar 1-4 (1 groep)	9

FSHP (totaal 58)	AGO Skol Avansá Integrá Humanista (SKAIH) (totaal 58)	1a	16
		2a	15
		3a	12
		4a	15
RKCS (totaal 398)	AGO Joseph Civilis (totaal 191)	1b	16
		1c	15
		1d	17
		1e	15
		2b	15
		2c	12
		2d	15
		3a	12
		3b	10
		3c	12
		4a	15
		4b	11
		4c	13
	4d	13	
	AGO St. Paulus (totaal 207)	1a	16
		1b	14
		1c	15
		1d	12
		2a	14
		2b	15
2c		12	
2d		14	
2e		11	
3at		13	
3bt		11	
3ch		7	
3dk		11	
4at		20	
4ch		9	
4dk		13	

In tabel 6 staat het aantal VSO-leerlingen per klas gepresenteerd van de VSO Marieta Alberto. In totaal zijn er 6 klassen. Gemiddeld zitten er 10 leerlingen in een klas binnen het VSO onderwijs; minimaal 8 en maximaal 11. Het meest voorkomende aantal leerlingen in een klas is 11 leerlingen.

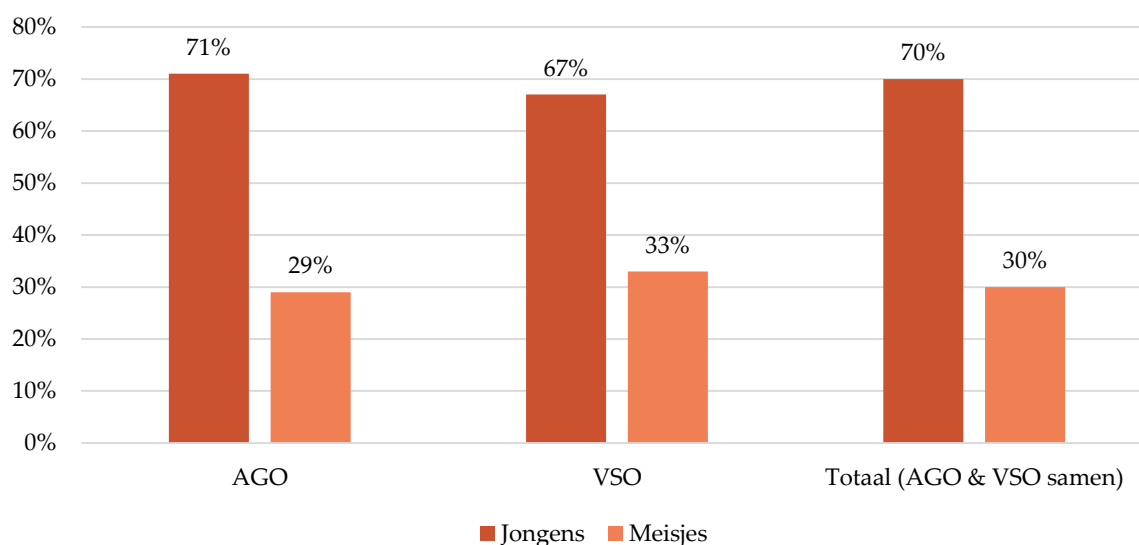
Tabel 6: aantal leerlingen van VSO Marieta Alberto (DOS) per klas

School-niveau	Schoolbestuur	School	Klas	Aantal leerlingen
VSO	DOS	VSO Marieta Alberto (totaal 60)	VB1A	11
			VB1B/ VB2	11
			Oriëntatie	11
			Structuur A	8
			Structuur B	8
			Interne stage	11

Leerlingen naar geslacht en leeftijd

Zeventig procent (70%) van de leerlingen is een jongen; 30% is een meisje. Deze verdeling is nagenoeg hetzelfde voor het AGO en het VSO.

Grafiek 1: geslacht leerlingenpopulatie naar onderwijsniveau

De meerderheid van de VSO leerlingen is tussen de 16 en 21 jaar (94%); van de AGO leerlingen is de meerderheid tussen de 14 en 18 jaar (93%).

Tabel 7: leeftijdsverdeling AGO en VSO

	AGO	VSO	Totaal
13 jaar	1%	0%	1%
14 jaar	9%	0%	9%
15 jaar	21%	0%	19%
16 jaar	26%	10%	25%
17 jaar	22%	25%	22%
18 jaar	16%	20%	16%
19 jaar	5%	15%	5%
20 jaar	1%	13%	2%
21 jaar	0%	10%	1%
22 jaar	0%	3%	0%
23 jaar	0%	3%	0%

Representativiteit

Het huidige onderzoek brengt de leerlingenpopulatie van het VSO en AGO in kaart van het schooljaar 2019-2020. Volgens de laatste gegevens van de Staat van het Onderwijs in Curaçao, zitten in het schooljaar 2017-2018 in totaal 72 leerlingen op het VSO³. Als we ervan uitgaan dat in het schooljaar 2017-2018 dezelfde hoeveelheid leerlingen in het VSO zitten als in 2019-2020, dan brengt het huidige onderzoek met 60 leerlingen bijna de gehele populatie van het VSO in beeld. Mogelijk is er sinds 2017-2018 een daling geweest in aantal leerlingen op het VSO. Wat betreft geslacht is de verdeling jongens staat tot meisjes in het huidige onderzoek op het VSO (67% jongens en 33% meisjes) nagenoeg conform de laatste gegevens van de Staat van het Onderwijs van het schooljaar 2018-2019 (56% jongens en 44% meisjes).

³ Ministerie van OWCS, Inspectie Onderwijs (2019). De staat van het onderwijs op Curaçao, Onderwijsverslag 2017-2018.
 Transitieraamwerk VSO en AGO in Curaçao

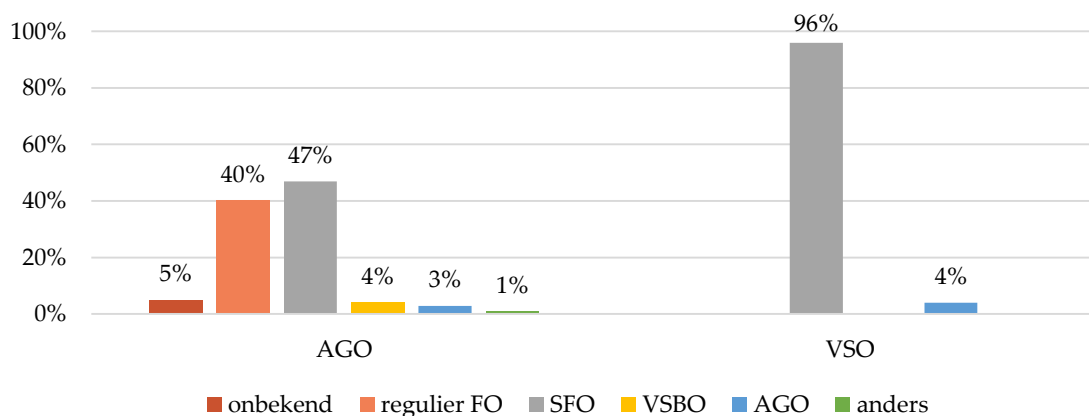
Volgens de laatste gegevens van de onderwijsstaat in Curaçao, zitten in het schooljaar 2017-2018 in totaal 520 leerlingen op het AGO. Wat betreft geslacht is de verdeling jongens staat tot meisjes in het huidige onderzoek op het AGO (71% jongens en 29% meisjes) conform de laatste gegevens van de Staat van het Onderwijs van het schooljaar 2018-2019 (71% jongens en 29% meisjes).

Op basis van de gegevens van het aantal leerlingen en de verdeling op basis van geslacht, kan geconcludeerd worden dat het huidige onderzoek een betrouwbare afspiegeling is van de VSO en AGO-leerlingenpopulatie in Curaçao.

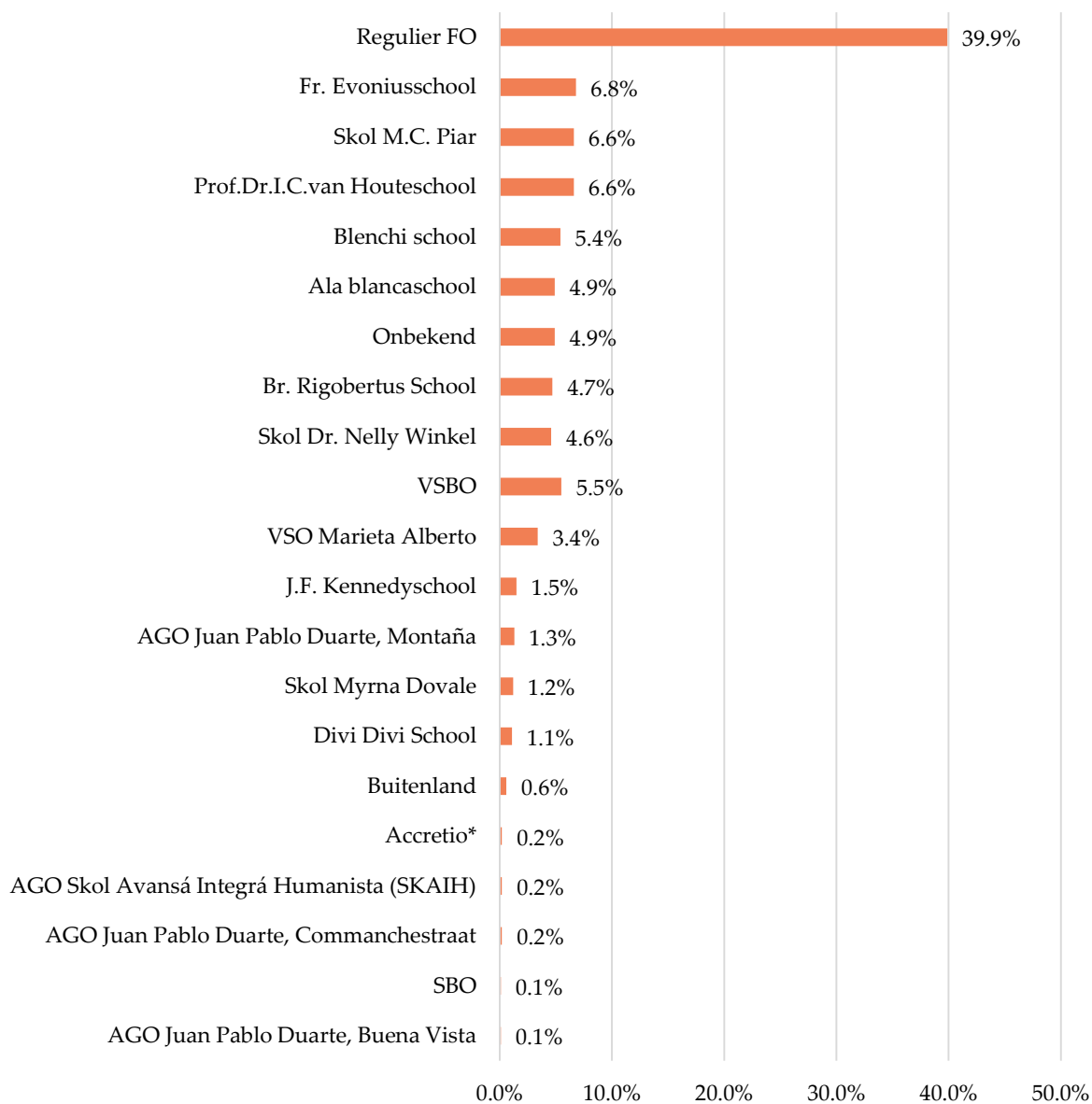
3.2 Instroom

Van alle leerlingen van het AGO en VSO is gevraagd vanuit welk onderwijsniveau de leerlingen zijn ingestroomd (zie grafiek 2). Van de AGO leerlingen is bijna de helft ingestroomd vanuit het SFO (47%); 40% is ingestroomd vanuit het reguliere FO; 4% vanuit het VSBO en 3% vanuit een ander AGO. In grafiek 3 staat gepresenteerd vanuit welke specifieke scholen leerlingen het AGO instromen. Van het VSO is bijna de gehele leerlingenpopulatie ingestroomd vanuit het SFO (96%), een kleine 4% is ingestroomd vanuit het AGO. In grafiek 4 staat gepresenteerd vanuit welke scholen de leerlingen het VSO instromen.

Grafiek 2: instroom leerlingen naar onderwijsniveau

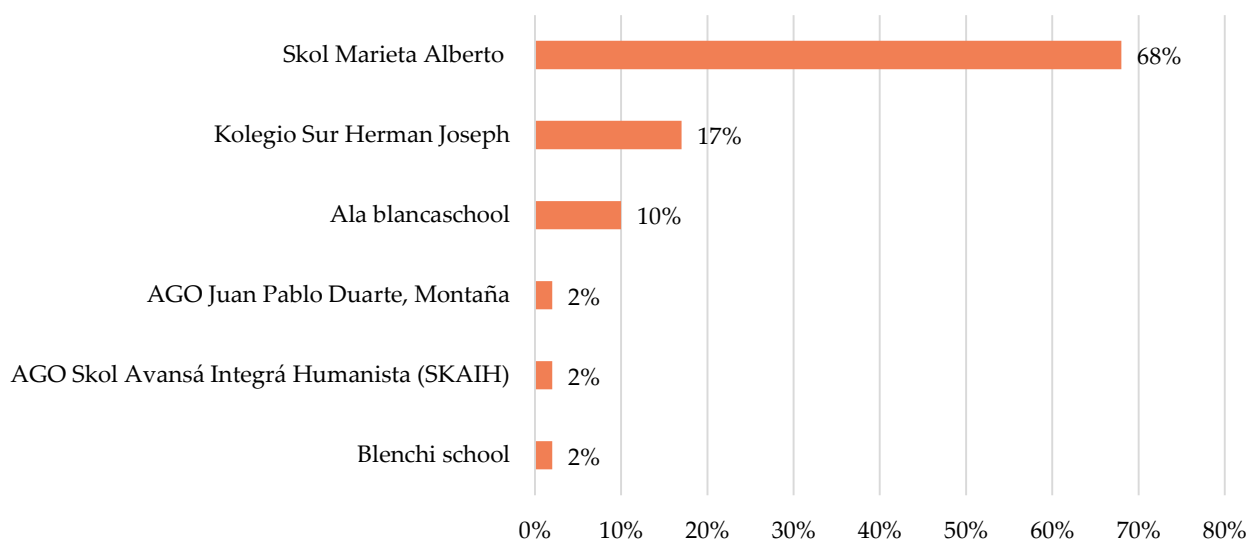

Grafiek 3: instroom AGO-leerlingen afkomstig van scholen

* Rebound voorziening voor jongens

Grafiek 4: instroom VSO-leerlingen afkomstig van scholen

3.3 Psychologisch rapport

Schoolhoofden hebben digitaal de gegevens (IQ en gedragsfunctioneren) uit de psychologische rapporten van de leerlingen aangeleverd. Uit deze aangeleverde data vielen de volgende punten op:

IQ:

- Niet alle leerlingen hebben beschikbare gegevens over hun IQ. Uit de gesprekken met schoolhoofden bleek dat het IQ soms niet vermeld wordt in het psychologisch rapport. Soms werd het IQ niet in een cijfer weergegeven maar in opmerkingen als 'beneden gemiddeld; boven gemiddeld of disharmonisch'.

Samenvattend gaat het bij gedragsfunctioneren om de volgende categorieën van data:

1. Sociaal-emotioneel functioneren: Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), Autisme, Oppositional Defiant Disorder (ODD), hechtingsstoornis, sociaal-emotionele problemen, aandachtsproblemen, concentratieproblemen, gedragsproblemen, Angst, Pervasive Developmental Disorder-Not Otherwise Specified (PDD-NOS), (Conduct Disorder (CD), Licht Verstandelijke Beperking (LVB).
2. Ontwikkelingsachterstand: taalproblemen, spraak- taalproblemen, 'slow learner', Nonverbal Learning Disabilities (NLD), motorische achterstand, Multiple Complex Developmental Disorder (MCDD), logopedie.
3. Intelligentie-gerelateerde informatie: zwak begaafd niveau, LVB.
4. Leerproblemen: dyscalculie, dyslexie.

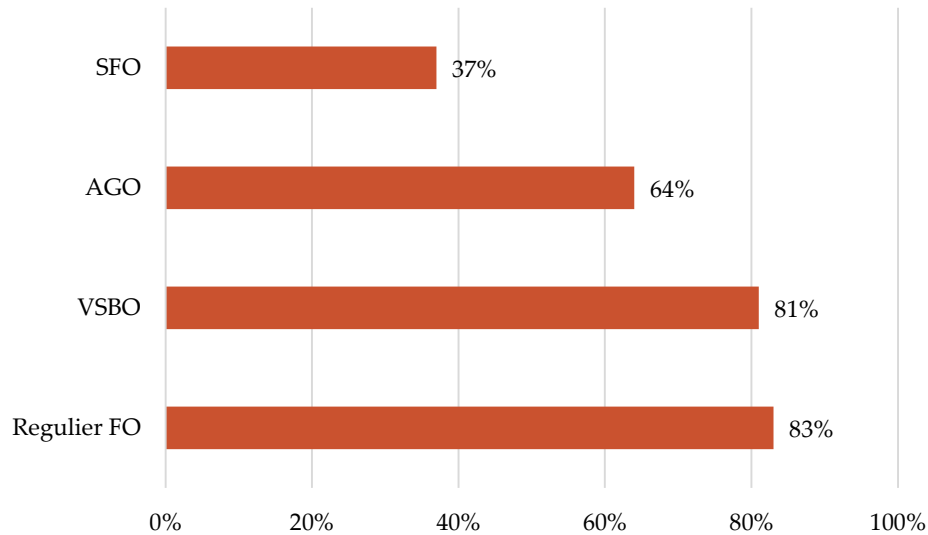
3.4 IQ

Missing data IQ

Van 399 van de 967 leerlingen zijn gegevens over het IQ verzameld (41%). Van de overige 59% is het IQ niet bekend. Van de leerlingen op het VSO mist het IQ van 27 leerlingen van de 60 leerlingen (45%); van de leerlingen op het AGO mist het IQ van 541 leerlingen van de 907 leerlingen (60%) (zie grafiek 5).

Aanvullend is het interessant om te kijken in hoeverre het IQ bekend is van de verschillende instroom-onderwijsniveaus van de leerlingen. Daarvan blijkt dat van de leerlingen die instromen uit het SFO het IQ het minst vaak onbekend is, namelijk 37%, gevolgd door leerlingen uit het AGO (64%). Van de leerlingen die instromen vanuit het reguliere FO (83%) en VSBO (81%) mist het IQ het vaakst.

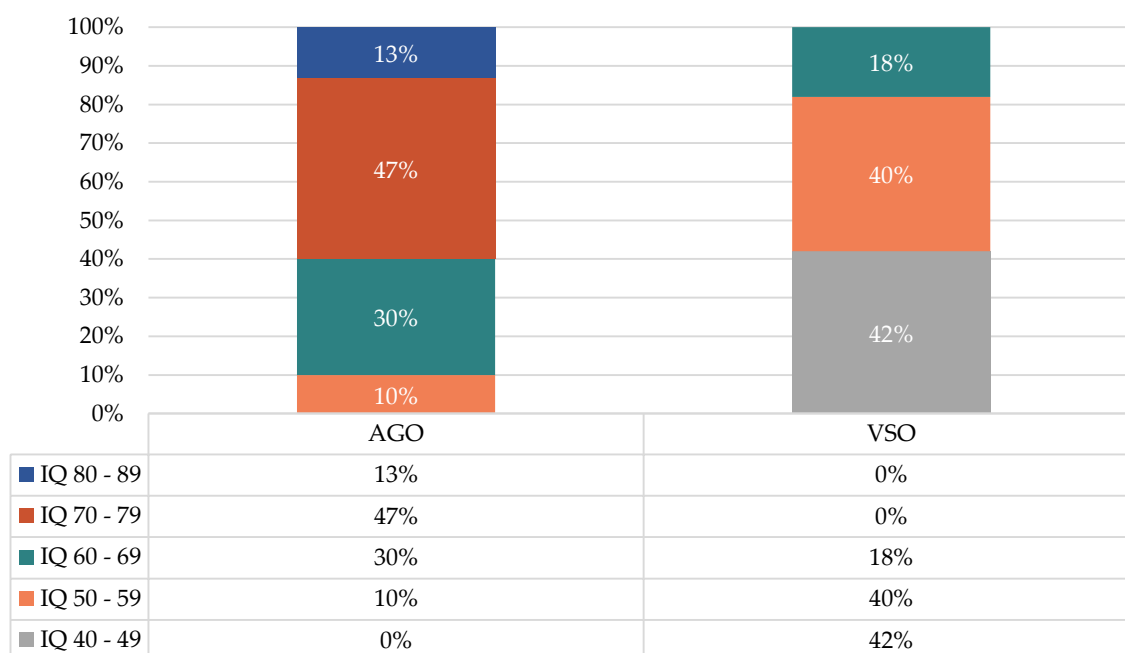
Grafiek 5: percentage leerlingen waarvan het IQ niet bekend (missing) is naar instroom-onderwijsniveau

IQ-verdeling naar onderwijsniveau

In grafiek 6 staat de verdeling van het IQ van de VSO en de AGO-leerlingenpopulatie gepresenteerd. Van de leerlingen op het AGO heeft de overgrote meerderheid een IQ tussen de 60 – 79 (77%) en van de leerlingen op het VSO-ZMLK heeft de overgrote meerderheid een IQ tussen de 40-59 (82%) (zie grafiek 6)

Grafiek 6: IQ-verdeling VSO en AGO leerlingenpopulatie

In bijlage 7.2 is de grafiek voor wat betreft IQ-verdeling in het SFO geplaatst.

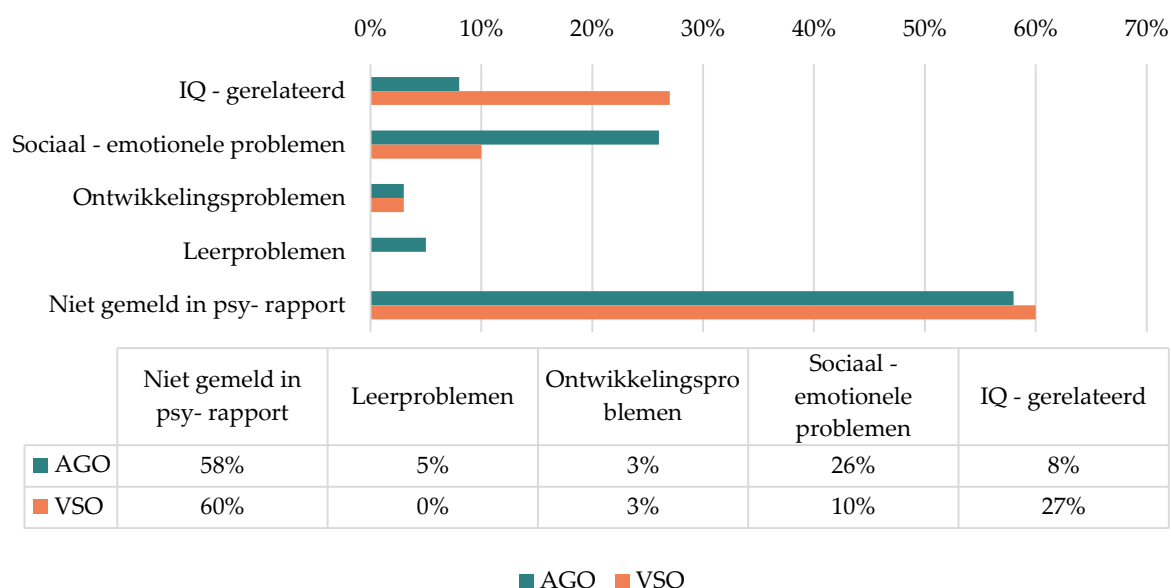
Ondanks dat er in dit onderzoek veel missing IQ's zijn, is de verdeling in het VSO en AGO in grote lijnen overeenkomstig met de ZMLK en MLK doelgroep in het SFO.

3.5 Gedragsfunctioneren

Zoals eerder gemeld is, is de aangeleverde data met betrekking tot gedragsfunctioneren divers. Er is geprobeerd om deze data volgens een standaard manier te hercategoriseren (zie grafiek 7). Geconcludeerd kan worden dat:

- Bij 60% van de VSO- leerlingen er geen gegevens over hun gedragsfunctioneren bekend zijn; bij AGO-leerlingen gaat het om 58%.
- 20% van VSO -leerlingen heeft sociaal-emotionele problemen; bij 3% is er sprake van ontwikkelingsachterstand.
- 26% van AGO-leerlingen heeft sociaal-emotionele problemen; bij 3% is er sprake van een ontwikkelingsachterstand en bij 5% is er sprake van leerproblemen.

Grafiek 7: gedragsfunctioneren VSO en AGO leerlingen

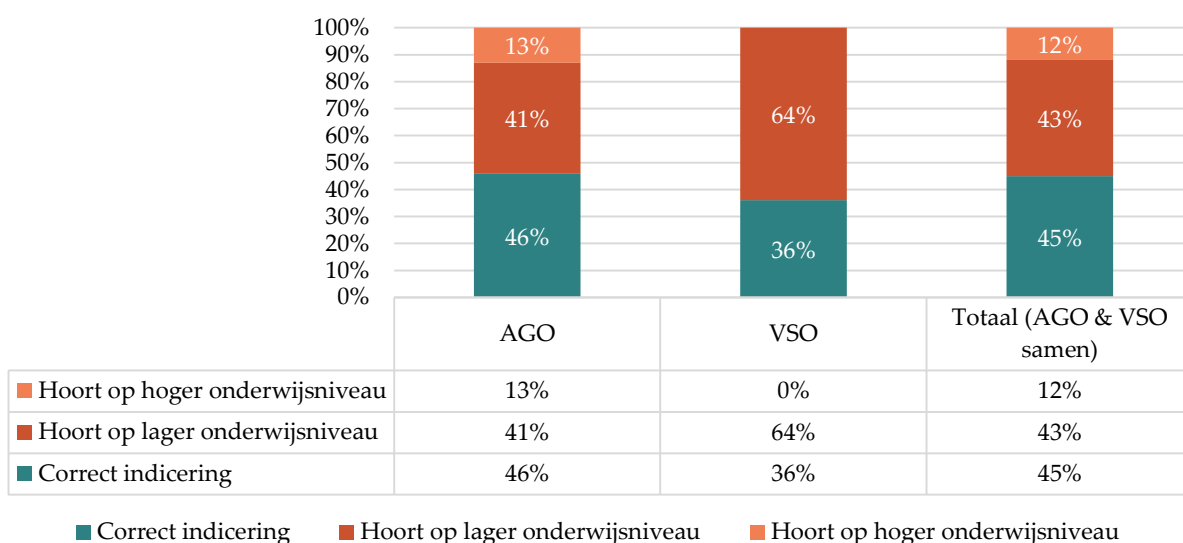
3.6 Verschil gewenste indicering en plaatsing en indicering en plaatsing huidige leerlingenpopulatie

Om te kijken naar het verschil in gewenste indicering en plaatsing en indicering en plaatsing van de huidige leerlingenpopulatie zijn gegevens over het IQ nodig. Zoals in paragraaf 3.4 aangegeven, zijn er in dit onderzoek hoge percentages van missende IQ-waardes, waardoor de gegevens van het huidige onderzoek niet betrouwbaar genoeg zijn om te generaliseren naar alle leerlingen van het VSO en AGO en hierover uitspraken te kunnen doen. Wat wel bekeken kan worden is welk percentage leerlingen van de leerlingen waarvan het IQ wel bekend is (in)correct geplaatst is op het VSO en AGO. Het IQ is in principe leidend als criterium voor indicering.

Als op basis van het indiceringsoverzicht (zie tabel 1) de VSO en AGO leerlingen waarvan het IQ wel bekend is worden verdeeld, waarbij er wordt geïndiceerd met IQ als leidraad, is de verdeling als volgt (zie grafiek 8):

- AGO [IQ 70 – 79, Sociaal-emotionele opvoedingsproblematiek, ontwikkelingsproblematiek –en/-of achterstand]; onderzoek wijst uit dat 46% van de leerlingenpopulatie correct geïndiceerd is; 41% van de huidige AGO-leerlingen is beter op hun plek op een lager onderwijsniveau (38% van de AGO-leerlingen is een VSO-leerling; 3% is een dagbesteding leerling en 13% op een hoger onderwijsniveau VSBO/HAVO).
- VSO [IQ 55 – 69, Sociaal-emotionele opvoedingsproblematiek, ontwikkelingsproblematiek –en/-of achterstand]; onderzoek wijst uit dat 36% van de leerlingenpopulatie correct geïndiceerd is; 64% van de huidige VSO -leerlingen is beter op hun plek op een lager onderwijsniveau (dagbesteding of leerwerktraject)

Grafiek 8: IQ-verdeling VSO en AGO leerlingen waarvan het IQ wel bekend is

Als de data in grafiek 8 vergeleken wordt met de data afkomstig van het SFO rapport voor wat betreft de MLK-leerlingen die doorstromen naar het AGO, dan blijkt dat er op het MLK: 2% van de leerlingen op een hoger onderwijsniveau thuishoort; 51% van de leerlingen op een lager onderwijsniveau en 46% is correct geïndiceerd. Dit is in grote lijnen overeenkomstig met de data van de AGO-leerlingen in dit onderzoek waarvan het IQ wel bekend is.

Deze data kan ook vergeleken worden met de data afkomstig van het SFO rapport voor wat betreft de ZMLK-leerlingen die doorstromen naar het VSO-ZMLK. Hieruit blijkt dat 2% van de leerlingen op een hoger onderwijsniveau thuishoort; 57% van de leerlingen op een lager onderwijsniveau en 41% van de leerlingen is correct geïndiceerd. Ook dit is in grote lijnen overeenkomstig met de data van de VSO-leerlingen in dit onderzoek waarvan het IQ wel bekend is.

3.7 Gewenste plaatsing VSO en AGO-leerlingenpopulatie

Voor de toekomstige SFO leerling, is een goede doorstroom naar vervolgonderwijs noodzakelijk. Gezien de hoge percentages van missende IQ-waardes, zijn de gegevens van het huidige onderzoek niet betrouwbaar genoeg om te generaliseren naar alle leerlingen van het VSO en AGO. De gewenste plaatsing van de VSO en AGO leerlingenpopulatie wordt, gezien deze vele missende IQ-waardes, niet gebaseerd op resultaten van het huidige onderzoek, maar gebaseerd op de volgende aspecten:

1. Leerlingenpopulatie SFO

Uit het voorgaande onderzoek met als focus de SFO leerlingenpopulatie, is geconcludeerd dat conform de voorgestelde indicering, de toekomstige SFO leerlingenpopulatie er als volgt uit ziet (in deze berekening wordt uitgegaan van 975 leerlingen in het SFO per leerjaar):

- Cluster 3 (ZMLK-leerlingen): totaal 325 leerlingen (33%)
- Cluster 5 (MLK-leerlingen): totaal 325 leerlingen (33%)
- Cluster 5 (LOM-leerlingen): totaal 325 leerlingen (33%)

In het huidige VSO en AGO zitten 967 leerlingen. Dit komt nagenoeg overeen met de 975 leerlingen zoals gepresenteerd in het SFO-onderzoek.

2. Vervolgonderwijs SFO-leerlingen

Voor deze 975 toekomstige SFO-leerlingen is een goede doorstroom naar vervolgonderwijs noodzakelijk. Conform de opgestelde indicering stromen de ZMLK-leerlingen door naar het VSO-ZMLK (totaal 325 leerlingen).

De MLK-leerling stroomt door naar het AGO (in totaal 325 leerlingen). Uit het huidige onderzoek blijkt dat er vanuit het FO nog eens 40% doorstroomt naar het AGO.

Uit het SFO-onderzoek kwam verder naar voren dat 24% van de LOM leerlingen een IQ heeft tussen de 70 – 79: dat betekent dat $\frac{1}{4}$ van de LOM leerlingen op zijn/haar plek is binnen het AGO onderwijs (1/4 van 325 leerlingen is ongeveer 80 leerlingen). Als laatste komt uit het huidige onderzoek naar voren dat 40% van de leerlingen uit het AGO instroomt vanuit het FO. Dat komt neer op een totaal van 362 leerlingen (40% van 907 leerlingen).

Plaatsing VSO en AGO

Voor de verdeling van het V(S)O betekent dat de volgende indeling (tabel 8):

- 325 leerlingen op het VSO-ZMLK (vanuit het ZMLK)
- 650 leerlingen op het AGO (325 vanuit het MLK, aangevuld met 245⁴ vanuit het FO en 80 vanuit het LOM onderwijs)

Tabel 8: huidige en toekomstige verdeling leerlingenpopulatie van VSO en AGO

	Huidige verdeling	Gewenste plaatsing
VSO	60	325
AGO	907	650

⁴ Het aantal leerlingen op het AGO fluctueert over de tijd: volgens het huidige onderzoek zijn er in 2019 – 2020 in totaal 907 leerlingen op het AGO: in 2016 – 2017 waren dit er 520. Als er 40% van AGO leerlingen instroomt vanuit het FO, dan kan dat aantal fluctueren tussen de 208 (40% van 520) en 360 (40% van 907) leerlingen; en komt dus in gemiddelde nagenoeg overeen met 245 vanuit het FO.

4. Resultaten kwalitatief

Tijdens het interview en de focusgroepen met de 7 schoolhoofden zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen:

- 1) Psychologische rapporten en adviezen;
- 2) Sociaal-emotionele problemen van de leerlingen;
- 3) In- en uitstroom van de AGO leerlingen;
- 4) Inrichting van het onderwijs, en
- 5) Deskundigheidsbevordering van docenten.
- 6) Ouderbetrokkenheid

Per onderwerp worden ervaringen en adviezen van de schoolhoofden besproken.

4.1 Psychologische rapporten en adviezen

Psychologisch rapport:

Er wordt aangegeven dat de kwaliteit van psychologische rapporten de laatste jaren achteruit is gegaan. Er worden fouten gemaakt met namen van cliënten; aanbevelingen worden hetzelfde geformuleerd bij verschillende diagnoses, er zijn niet-erkende gedragswetenschappers die toch diagnoses stellen. Ook zijn veel psychologische rapporten verouderd. De leerling is bijvoorbeeld als kind getest en daarna niet meer, terwijl bij instroom in het AGO of VSO de leerling een (positieve of negatieve) ontwikkeling heeft doorgemaakt en er daardoor geen actuele psychologische gegevens over het kind beschikbaar zijn. Het kan ook voorkomen dat een leerling daardoor onterecht op een bepaald schooltype terecht komt, of wordt “gedumpt” in het VSO.

Daarbij komt dat de wachtlijst om te testen lang is. Er zijn te veel barricades om aan actuele psychologische gegevens over de leerling te komen waar de school wat aan heeft. Het gevolg is dat scholen de psychologische rapporten niet altijd serieus nemen. Opvallendheden uit het rapport worden aan het begin van het schooljaar overgenomen. Het is niet zo dat alles letterlijk wordt overgenomen uit het rapport;

er wordt ook vooral naar het gedragsfunctioneren van de leerling in de klas gekeken.

Het aanleveren van het psychologisch rapport van leerlingen bij instroom op het AGO is vrijblijvend. Als ouders hun kind hebben laten testen en (h)erkennen wat er in het rapport staat, wordt het vaker gedeeld bij instroom. Soms delen ouders de informatie uit het psychologisch rapport juist niet met de school, omdat ze bang zijn dat hun kind op de diagnose wordt vastgepind of dat dit negatieve consequenties heeft. Door het ontbreken van psychologische rapporten heeft de school minder handvaten voor het begeleiden van de leerling.

Toezicht op de kwaliteit van psychologische testen: Door bovengenoemde problematiek is er behoefte bij schoolhoofden aan toezicht op de kwaliteit van psychologische testen. Dit toezicht kan worden opgepakt door de Inspectie van de Volksgezondheid (Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur) in samenwerking met de Inspectie van Onderwijs (Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport).

Onafhankelijke verwijzingscommissie: Daarnaast is er behoefte aan het instellen van een onafhankelijke verwijzingscommissie, die op basis van actuele en kwalitatief goede psychologische rapporteneenduidig indiceert en de leerling doorverwijst naar het onderwijstype dat bij hem past. De scholen moeten ook inzicht hebben in het psychologisch rapport om te weten wat er aan de hand is met de leerling en om dan een gepaste handelingsplan op te stellen voor deze leerling.

Hertesten: Psychologische rapporten zijn vaak verouderd; ouder dan 2-3 jaar.

Consequenties van verouderde rapporten is dat het soms beter of slechter gaat in gedrag van de leerlingen dan in het rapport staat: maar er wordt vastgehouden aan de informatie uit de psychologische rapporten. Hierdoor kan een leerling niet optimaal begeleid worden. Er moet een mogelijkheid bestaan om leerlingen bij de overgang van (S)FO naar V(S)O te laten hertesten.

Er is behoefte aan toezicht op de kwaliteit van psychologische testen.

Behoeftte aan een onafhankelijke verwijzingscommissie voor eenduidige indicering en plaatsing van leerlingen in het VSO of AGO.

Er is een behoefte aan de mogelijkheid om leerlingen bij de overgang van (S)FO naar V(S)O te laten hertesten om zo actuele psychologische gegevens van de leerling te verkrijgen.

4.2 Sociaal-emotionele problemen onder leerlingen

Onder de VSO leerlingen komen veel gedragsproblemen voor, leerlingen tonen vooral agressief gedrag. Er is weinig tot geen stimulering vanuit huis voor deze leerlingen. Een

onderwijsassistent is hierdoor onmisbaar in de klas. Dit in tegenstelling tot de klassenassistent die nu in het VSO is aangesteld.

Gedragsproblemen onder de AGO leerlingen verschillen in principe niet van gedragsproblemen onder VSBO leerlingen. Wel hebben AGO leerlingen een andere benaderingswijze nodig dan de VSBO leerlingen; AGO leerlingen hebben bijvoorbeeld een minder concentratie. Het gaat er hierbij vooral om dat een

leerkracht de reden achter het gedrag van de leerling moet kennen en dat hij op basis daarvan weet hoe hij met de leerling moet omgaan. Er wordt aangegeven dat het handig zou zijn als er een Plan van Aanpak voor iedere leerling volgt op basis van een actuele psychologisch rapport. Op die manier ontstaan er meer handvaten voor de leerkracht om met de leerling om te gaan. Ook het AGO spreekt de wens uit voor onderwijsassistenten.

Er is behoefte aan onderwijsassistenten in het VSO en AGO om de leerlingen beter te kunnen benaderen, begeleiden en te stimuleren.

Er is in het AGO behoefte aan het per leerling formuleren van een Plan van Aanpak op basis van een actueel psychologisch rapport zodat de leerkracht meer handvaten heeft om op de juiste wijze met de leerling om te gaan.

4.3 In- en uitstroom

Doorstroom FO naar AGO

40% van de leerlingen van het FO stroomt door naar het AGO. Dit kan verschillende oorzaken hebben, waaronder:

1. Te lange wachtlijsten voor het SFO;
2. Ouders die hun kind niet op het MLK willen plaatsen, ook al komt het kind niet mee in het FO;
3. Didactische verwaarlozing op het FO in de klas, maar ook in de zin dat leerlingen buiten schooltijd niet de mogelijkheid hebben om bijles of EFO-training te volgen.

Afstromen en opstromen leerlingen

Er zijn relatief veel kinderen die vanuit het VSBO afstromen naar het AGO, maar dit verloopt niet altijd vlot. Hierbij is het overigens belangrijk om te kijken naar de reden van afstromen. De basisvorming van het VSBO is te theoretisch waardoor de PBL- of de PKL-leerling niet goed kan meekomen. Soms duurt het afstromen wel een jaar en wordt de leerling ondertussen belemmerd in zijn ontwikkeling doordat hij op het verkeerde onderwijstype zit. Dit geldt ook voor leerlingen die vanuit het AGO afstromen naar het VSO.

Het opstromen van leerlingen is wellicht nog moeilijker. Het gebeurt sporadisch, maar dat vergt veel samenwerking en bereidwilligheid van scholen onderling. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het AGO niet is ingericht op deze opstroom. AGO is onderwijs wat toeleidt tot arbeid, waar VSBO voorbereidend secundair beroepsonderwijs is. De nadruk moet niet liggen op opstroom (daarvoor verschilt de focus in de curricula teveel), maar op juiste plaatsing bij aanvang van het AGO of VSBO.

Uitstroom VSO

Uitstroom van het VSO gebeurt naar Fundashon Kontakto (Totolika), SGR-groep (dagbesteding), en heel soms reguliere arbeid waar de leerling kan blijven werken vanuit zijn stage, maar veel jongeren komen gewoon thuis (op straat) terecht. Er is ontzettend veel behoefte aan een sociale werkplaats. Daarnaast zou SOAW (meer) aan job-carving kunnen doen, zodat er banen ontstaan voor alleen sorteren bijvoorbeeld.

Uitstroom AGO

Nagenoeg alle leerlingen kunnen na het AGO aan het werk. Ook zij stromen vaak door vanuit hun stage. Andere leerlingen kiezen ervoor om na het AGO door te

studerend aan het SBO-1 en soms stromen zij door naar SBO-2. Hier is echter wel een heikel punt te bespeuren. Doordat het AGO niet met een diploma wordt afgesloten, maar met een getuigschrift, zijn er leerlingen die op hun 15^e stoppen met het AGO en thuis zitten tot ze 16 zijn en ze drempelloos mogen instromen in het SBO-1 waar ze wel een diploma krijgen.

Leeftijd

Officieel verblijven de leerlingen van hun 16^e t/m hun 20^e op het VSO, maar als zij niet kunnen uitstromen, vanwege het feit dat zij bijvoorbeeld nog niet klaar zijn voor een stageplek, of geen geschikte (beschutte) werkplek kunnen vinden, blijven zij soms weleens tot hun 23^e in het VSO hangen.

Nederlandse taal

Op het AGO is Papiamentu de instructietaal. Er is behoefte aan meer aandacht voor de Nederlandse taal als vak voor leerlingen op het AGO. Dit in verband met mogelijk doorstroom naar het SBO waarvoor beheersing van de Nederlandse taal een vereiste is (bijvoorbeeld de opleiding tot 'waiter' of 'bartender')

Er is behoefte aan herziening van de basisvorming van het VSBO daar de PBL- en de PKL-leerwegen praktische leerwegen zijn voor praktisch ingestelde leerlingen, die door een te theoretische basisvorming uit het VSBO “gepusht” worden.

Er is behoefte aan het verbeteren van de plaatsing op het juiste type vervolgonderwijs. Daarnaast, indien er sprake is van op-en afstroom van leerlingen, dient de structuur (samenwerking en bereidwilligheid) hiervoor verbeterd te worden. Het moet leerlingen niet onnodig moeilijk worden gemaakt om op- of af te stromen naar een onderwijstype dat beter bij hen past.

Er is behoefte om te kijken naar of het AGO in plaats van een getuigschrift met een diploma kan worden afgesloten. Ook zou de mogelijkheid om het SBO-1/2 in het AGO te laten indalen wederom bekeken moeten worden, zodat (tijdelijke) drop-out voorkomen wordt.

Er is behoefte aan sociale werkplaatsen en job-carving, zodat leerlingen op een toekomstbestendige wijze uit kunnen stromen uit het VSO en niet onnodig tot hun 23^e levensjaar blijven hangen.

Er is een behoefte voor meer aandacht van de Nederlandse taal als vak voor leerlingen op het AGO.

4.4 Inrichting onderwijs

Curriculum en lesmateriaal VSO

Het curriculum van het VSO laat zich kenmerken door een therapeutisch deel en een functioneel deel. De schoolleider heeft het gevoel dat de schoolbesturen niet begrijpen hoe complex deze doelgroep is en wat ze nodig hebben. Naast het therapeutisch deel bevat het curriculum een functioneel deel wat de behoefte en ontwikkelingsmogelijkheden van het kind dient en tegemoetkomt: het kind moet gelukkig kunnen zijn en niet worstelen met zichzelf in de klas. Het functionele deel omvat conceptualisering, hospitality, tuin, koken, techniek, interne stage en sociale vaardigheidstraining. Het VSO hanteert een concept schoolwerkplan uit 1999 waarin eindtermen voor het VSO worden aangegeven. Voor wat betreft de leerlijnen voor het VSO gebruiken zij een document uit Nederland voor dit onderwijstype. Op basis hiervan hebben zij een checklist/rapport voor elk vak ontwikkeld waarmee zij de voortgang en het eindniveau van de leerlingen aangeven.

Er is een tekort aan lesmateriaal in het VSO. Vooral voor gymnastiek en handvaardigheid worden vaak dezelfde lessen gedoceerd daar er een tekort aan materiaal is.

Stageplek VSO

Voorts is het zeer moeilijk om een stageplek te vinden voor de VSO leerlingen vanwege het feit dat ze extra begeleiding nodig hebben op de stageplek. Als het wel lukt om een stageplek te krijgen, dan zijn er vaak problemen met vervoer vanwege financiële problemen en dan blijven de leerlingen toch op school.

Curriculum AGO en lesmateriaal

In 2019 is, in het kader van de optimalisering van het AGO (getrokken door het Sentro pa Inovashon i Guia Edukashonal, SIGE), het raamleerplan voor het AGO, di un soño pa trabou, aan het AGO veld aangeboden. Het raamleerplan is een houvast, maar het blijft echter aan de school om dit raamleerplan in de onderwijspraktijk verder in te vullen. Dit jaar werken de AGO scholen voor het eerst met dit raamleerplan. Het veld geeft aan dat er dingen missen in het raamleerplan en dat het geëvalueerd moet worden.

Het AGO is praktisch onderwijs, waarvoor lesmateriaal nodig is dat bruikbaar is in de praktijk. Het AGO loopt geld mis omdat er een budget is vastgesteld voor boeken, maar niet voor de aanschaf van praktijkmateriaal. Dit budget mag ook niet anders geormerkt worden. Boeken zijn voldoende aanwezig op de scholen; er is een wens om het jaarlijkse boekengeld te spenderen aan ander type lesmateriaal.

Leer- en volgtoetsen AGO

Er is een behoefte aan uniformiteit als het gaat om het bepalen van didactische leerachterstand. Gezamenlijk moet besloten worden welke leer- en volgtoetsen er in elk leerjaar gebruikt kunnen worden om de didactische achterstand te bepalen. Hierbij moet gekeken worden naar de kwaliteit van taal- en rekentoetsen en de toepasbaarheid hiervan op de Curaçaose leerling.

De vergaarbak die het AGO heet

Er heerst een gevoel dat leerlingen soms bij gebrek aan beter gedumpt worden in het AGO. Leerlingen met communicatiestoornissen zoals autisme, leerlingen met visuele beperkingen of leerlingen met ernstige gedragsstoornissen of psychiatrische problematiek.

Hierdoor is er behoefte aan een cluster 1 en 2 school voor VSO om de leerlingen met visuele, auditieve, -en communicatieve stoornissen op te vangen. Daarnaast spreekt het veld de urgente wens uit voor een VSO-ZMOK school (cluster 4) de leerlingen met ernstige gedragsstoornissen of psychiatrische problematiek te kunnen bedienen.

Er is behoefte aan budget voor de aanschaf van praktische leermiddelen, zowel voor het VSO als het AGO. Gelden bestemd voor de aanschaf van boeken zouden ook gebruikt moeten kunnen worden voor de aanschaf van praktisch lesmateriaal.

Het curriculum van het VSO gericht op de ZMLK-doelgroep is toe aan revisie. De aansluiting op de kerndoelen voor het SFO dient hierin te worden meegenomen. Daarnaast dienen de stagemogelijkheden voor de VSO leerlingen uitgebreid te worden, zodat zij hun schoolloopbaan succesvol en tijdig kunnen afsluiten.

Het raamleerplan van het AGO dient te worden gemonitord, geëvalueerd en te worden bijgesteld. Missende elementen dienen te worden toegevoegd.

Er is behoefte aan standaardisatie voor taal- en rekentoetsen die adequaat zijn voor het toetsen en volgen van de didactische leerprestaties van de Curaçaose leerling.

Er is behoefte aan een VSO voor cluster 1 en 2 leerlingen.

Er is behoefte aan de oprichting voor een school voor VSO-ZMOK.

4.5. Deskundigheidsbevordering van docenten

Niet alle docenten zijn bevoegd of bekwaam om de specifieke groep leerlingen van het VSO en AGO les te geven. Er moeten strengere eisen zijn welke docenten mogen lesgeven op deze verschillende onderwijsniveaus; docenten moeten ten minste beschikken over een Post HBO-opleiding om les te mogen geven op het VSO en AGO. Aanvullend is het van belang dat de docenten continu worden bijgeschoold. Belangrijke onderwerpen zijn:

1. Gedrag van leerlingen in de klas;
2. Veiligheid in de klas;
3. Voorbereiding en structuur van de lessen;
4. Werkvormen, en
5. Differentiëren in de klas.

Er is behoefte aan strengere eisen aan docenten die les mogen geven op het VSO en AGO. Aanvullend is er behoefte aan continue bijscholing van docenten.

4.6 Ouderbetrokkenheid

De interactie tussen de school/ leerkracht en ouders is over het algemeen goed. Het invullen van een oudercommissie is voor sommige scholen uitdagend; ouders hebben geen interesse om in een oudercommissie plaats te nemen. Ouders functioneren vaak zelf ook op het niveau van een Licht Verstandelijke Beperking en kunnen vaak zelf niet een docent helpen met onderwijskundige hulp. Ouders kunnen wel ondersteunen bij organisatie van bv een open dag, een certificaat uitreiking etc.

Er is behoefte voor opvoedingstraining voor ouders.

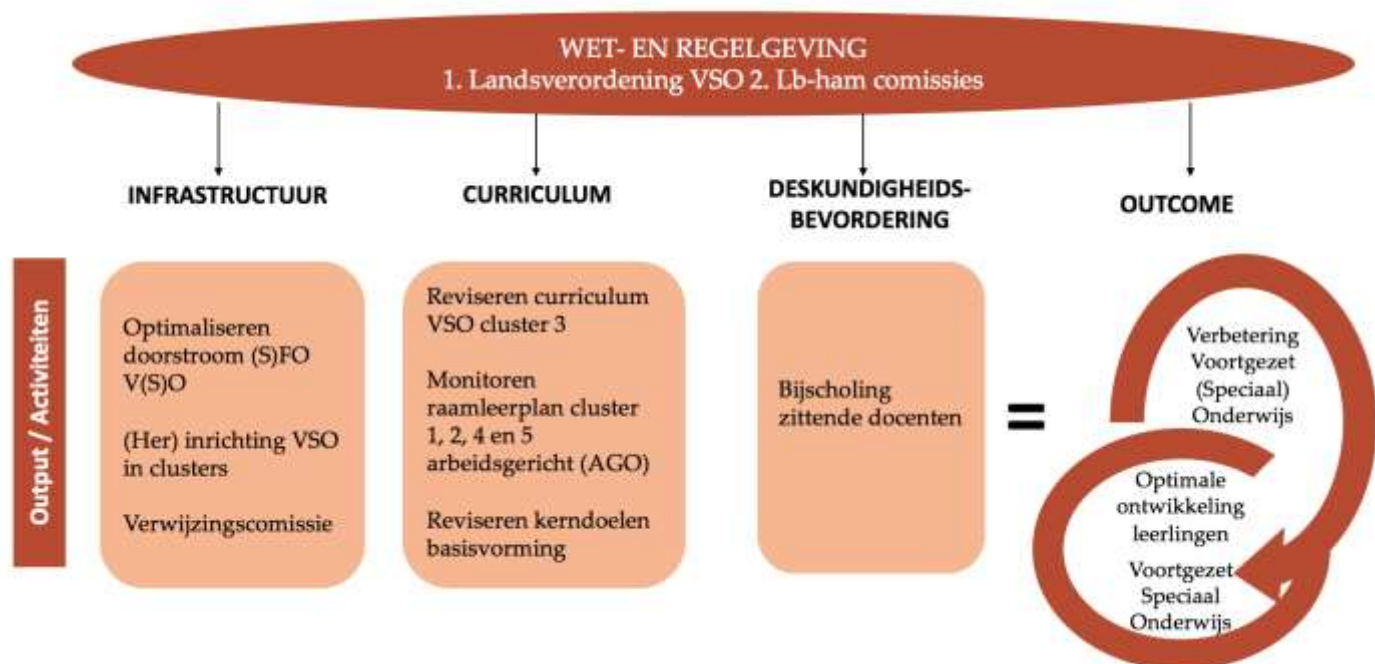
Er is behoefte voor opvoedingstraining voor ouders.

5. Fase 2: advies (her)inrichting van het V(S)O

5.1 Transitieraamwerk

Het huidige onderzoek brengt de volledige VSO en AGO-leerlingenpopulatie in kaart. Op basis van de resultaten uit het huidige onderzoek [fase 1] is een transitieraamwerk van het gehele V(S)O ontwikkeld. Dit raamwerk bestaat uit adviezen voor concrete te ondernemen stappen die noodzakelijk zijn om de praktijk van het V(S)O (he)r in te richten zodat dit leidt tot een verbetering van het gehele V(S)O en een optimale ontwikkeling van de leerlingen [fase 2].

Figuur 1: transitieraamwerk V(S)O

5.2.1 Wet -en regelgeving

1. De (ontwerp-)landsverordening Voortgezet Speciaal Onderwijs

Er dient een landsverordening voor het Voortgezet Speciaal Onderwijs te worden geconcipeerd op basis van het beleidsdocument *Ku Tur Derechi*, daterend van juni 2014, aangevuld met informatie uit dit rapport. Deze landsverordening regelt de doelstelling, inrichting/clusters, curriculum, groepsgrootte etcetera van het Voortgezet Speciaal Onderwijs. Naar aanleiding van dit onderzoek is het advies om het AGO uit de landsverordening VO te halen en in de nog te concipiëren lv VSO op te nemen.

2. Het ontwerp-landsbesluit commissies indicatie en verwijzing kinderopvang, speciaal funderend onderwijs, arbeidsgericht onderwijs en ontheffing leerplicht

Op eenzelfde manier als dat de Verwijzingscommissie voor het SFO in dit ontwerp-landsbesluit is geregeld, dient de Verwijzingscommissie voor het VSO in dit landsbesluit te worden geregeld. Zodra de landsverordening Voortgezet Speciaal Onderwijs geratificeerd is kan dit landsbesluit geactualiseerd worden.

5.3 Infrastructuur

Het SFO wordt ingericht in 5 clusters. De clusters zijn vanwege efficiëntie en effectiviteit georganiseerd in aparte clusterscholen of schoolsetting. Daarbij bestaat de mogelijkheid van samenvoeging van twee clusters in één school of juist het opsplitsen van clusters in aparte doelgroepen.

Hieronder worden deze clusters en de daarbij behorende behoeften weergegeven.

Cluster 1: visueel gehandicapte leerlingen

- slechtziende en blinde leerlingen;
- meervoudig gehandicapte slechtziende of blinde leerlingen.

Cluster 2: auditief en communicatief gehandicapte leerlingen

- leerlingen met een auditieve beperking (dove/slechthorende/cochleaire implantatie);
- meervoudig gehandicapte slechthorende en dove leerlingen;
- leerlingen met communicatieve beperkingen (ernstige spraak- en taalmoeilijkheden);
- meervoudig gehandicapte leerlingen met communicatieve beperking.

Cluster 3: lichamelijke en/of verstandelijke handicap en langdurig zieke leerlingen

- zeer moeilijk lerende kinderen (ZMLK);
- langdurig zieke kinderen met een somatische problematiek;
- kinderen met een lichamelijke handicap (mytylscholen);
- meervoudig gehandicapte kinderen met een lichamelijke handicap (myltylscholen).

Cluster 4: leerlingen met gedragsstoornissen en psychiatrische stoornissen of psychosociale problemen.

- leerlingen met gedragsstoornissen;
- leerlingen met psychiatrische stoornissen;
- leerlingen met psychosociale problemen (ZMOK).

Cluster 5: leerlingen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden en moeilijk lerende kinderen.

- leerlingen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden (LOM);
- moeilijk lerende kinderen (MLK).

Voor de (her)inrichting van het V(S)O is het belangrijk om rekening te houden met deze clusters.

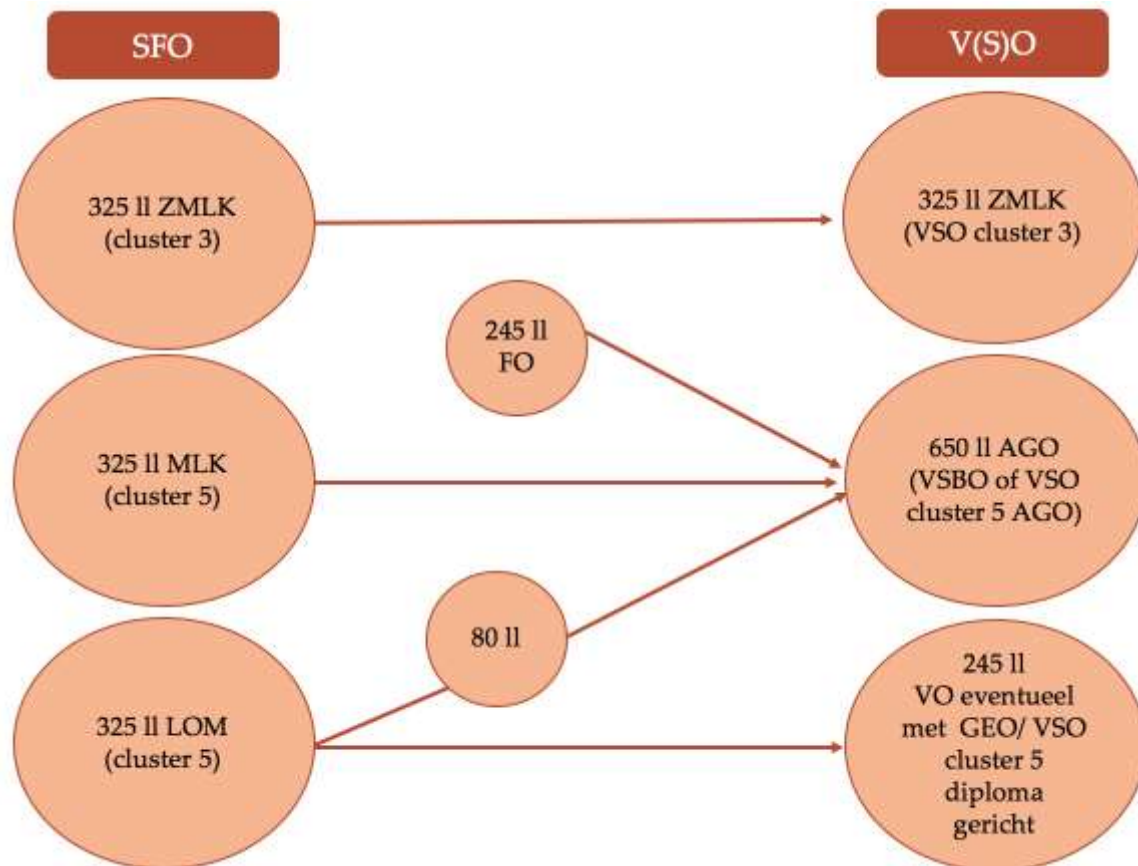
5.3.1 Optimaliseren doorstroom vanuit het (S)FO

Vanuit het gehele onderwijsveld (schoolhoofden, gedragsdeskundigen, docenten en beleidsmedewerkers) is er draagvlak voor het ontwikkelde indiceringsoverzicht van het (S)FO en V(S)O. Voor de toekomstige SFO-leerling, is een goede doorstroom naar vervolgonderwijs noodzakelijk. Voor de verdeling van het V(S)O betekent dat de volgende indeling (figuur 2):

- 325 leerlingen op het VSO-ZMLK (VSO Cluster 3) die instromen vanuit het ZMLK (SFO Cluster 3);
- 650 leerlingen op het AGO (VSBO of Cluster 5 arbeidsgericht), waarvan 325 vanuit het MLK (SFO Cluster 5), aangevuld met 245⁵ vanuit het FO en 80 vanuit het LOM onderwijs (SFO Cluster 5).

⁵ Het aantal leerlingen op het AGO fluctueert over de tijd: volgens het huidige onderzoek zijn er in 2019 – 2020 in totaal 907 leerlingen op het AGO: in 2016 – 2017 waren dit er 520. Als er 40% van AGO leerlingen instroomt vanuit het FO, dan kan dat aantal fluctueren tussen de 208 (40% van 520) en 360 (40% van 907) leerlingen; en komt dus in gemiddelde nagenoeg overeen met 245 vanuit het FO.

Figuur 2: doorstroom SFO-leerlingen naar vervolgonderwijs in aantal leerlingen

De VSO en AGO-scholen binnen het onderwijs moeten conform de nieuwe aantallen van de transitieverdeling ingericht worden. Concreet betekent het dat de volgende stappen genomen worden:

- Meer leerlingen op het VSO-ZMLK (VSO Cluster 3) (toename van 265 leerlingen).
- Minder leerlingen op het AGO (VSBO of VSO Cluster 5 arbeidsgericht) (afname van ongeveer 250 leerlingen). Conform de IQ grenzen van het MLK (70 – 79) en daarnaast, vanuit het FO en LOM moet er strakker doorverwezen worden naar het AGO.
- De LOM doelgroep op een bepaalde manier in het V(S)O bediend zal moeten worden (VSBO/HAVO/VWO met GEO of VSO Cluster 5 diplomagericht)

Daarnaast dient, indien er sprake is van op-en afstroom van leerlingen, de structuur hiervoor verbeterd te worden. Het moet leerlingen niet onnodig moeilijk worden gemaakt om op- of af te stromen naar een onderwijstype dat beter bij hen past.

5.3.2 VSO voor cluster 1, 2 en 4 leerlingen

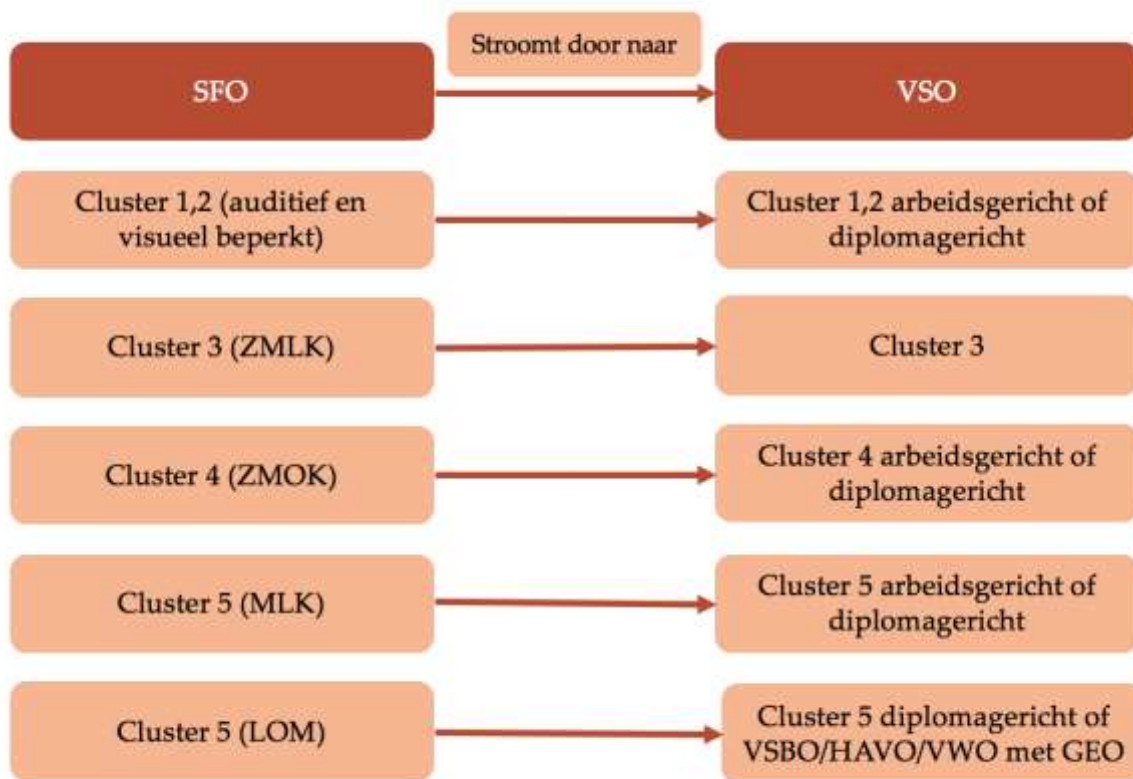
Er is behoefte aan een locatie VSO voor cluster 1, cluster 2 en cluster 4 leerlingen. Hierbij is het van belang dat de cluster 4 leerlingen hun eigen locatie krijgen. Het VSO Cluster 4 sluit aan op het SFO Cluster 4 waar leerlingen met een IQ-ondergrens van 70 les krijgen. Deze leerlingen zouden binnen het VSO Cluster 4 zowel arbeidsgericht onderwijs (IQ 70-79) als diplomagericht onderwijs moeten kunnen volgen (IQ >80).

Net zoals dat er een SFO Cluster 1, 2 school is dient er een VSO Cluster 1, 2 school te zijn. Cluster 1 en 2 leerlingen komen door hun visuele of auditieve beperking vaak onnodig op een te laag onderwijsniveau terecht. Hierbij moet opgemerkt worden dat de primaire beperking leidend is voor de plaatsing op een bepaald onderwijstype. Leerlingen met een visuele of auditieve beperking die tevens een IQ hebben <70 zouden op het VSO-ZMLK oftewel VSO Cluster 3 moeten worden geplaatst. Indien zij echter een IQ >70 hebben zouden zij of aangepast arbeidsgericht onderwijs moeten kunnen krijgen (IQ 70-79) of aangepast diplomagericht onderwijs (IQ >80).

5.3.3 (Her)inrichting V(S)O

In figuur 4 wordt, op basis van eerder vermelde constateringingen gedaan in dit onderzoek, een voorstel gedaan voor de (her)inrichting van het V(S)O.

Figuur 3: (Her)inrichting V(S)O

Zoals eerder uitgelegd is er de wens voor de oprichting van een VSO Cluster 1, 2 en een VSO Cluster 4 school uitgesproken. Beide type scholen bestaan nog niet. Er dient echter wel te worden gekeken naar hoe er binnen deze scholen zowel arbeidsgericht onderwijs als diplomagericht onderwijs kan worden aangeboden.

Het VSO-ZMLK, wat in de nieuwe inrichting VSO Cluster 3 zal heten, zal gezien het aantal te plaatsen leerlingen (325 stuks) in omvang toenemen (rekening houdend met de nog wettelijk vast te stellen groepsgrootte maximum capaciteit van de school), waarbij het noodzakelijk lijkt om een extra school, of twee extra scholen voor VSO Cluster 3 op te richten.

Het AGO onderwijs zal in omvang afnemen naar 650 leerlingen. Indien het AGO onder de landsverordening Voortgezet Onderwijs blijft vallen, blijft deze

onderwijsvorm gewoon AGO heten. Indien wordt besloten om het AGO onder de nog te concipiëren landsverordening Voortgezet Speciaal Onderwijs te laten vallen, gezien het toch de MLK-doelgroep bedient, zal de naam veranderen in VSO Cluster 5 arbeidsgericht onderwijs. Een wettelijke herplaatsing kan voordelen met zich meebrengen ten aanzien vast te stellen groepsgrootte, speciale voorzieningen, eisen aan het personeel etcetera.

Er zou kunnen worden gedacht aan het oprichten van een school voor VSO Cluster 5 diplomagericht onderwijs (voor leerlingen met een IQ >80 die niet goed meekomen in het reguliere VO). Deze school zou de LOM-leerlingen kunnen gaan bedienen. Hiermee zou de GEO (Geïndividualiseerde Extra Ondersteuning) in het reguliere Voortgezet Onderwijs kunnen komen te vervallen. Indien hier niet voor gekozen wordt, zou het advies zijn om de GEO in het reguliere VO op te schroeven, zodat uitval of onnodige afstroom van LOM-leerlingen naar het AGO wordt voorkomen.

5.3.5 Verwijzingscommissie

De verwijzingscommissie bepaalt de plaatsing van een leerling op een onderwijstype binnen het VSO. De verwijzingscommissie bestaat uit een voorzitter, die tevens lid is, en ten minste twee andere leden. Tot de leden behoren in ieder geval een diagnostisch geschoold kinder-/jeugdpsycholoog of diagnostisch geschoold orthopedagoog en een cluster specifieke onderwijsdeskundige, aangevuld met een kinderpsychiater, een jeugdarts en/of een maatschappelijk werker. De verwijzingscommissie heeft een smalle taakstelling; zij beperkt zich tot het beoordelen van leerlingen aan de hand van dossieronderzoek. Op basis van dit dossieronderzoek stelt zij een indicatie vast en verwijst zij de leerling al dan niet door naar het juiste cluster in het VSO. Bij indicatie (en herindicatie) is het noodzakelijk dat de onderwijsbeperking wordt aangetoond door middel van een onderwijskundige en psychodiagnostische rapportage. Vooral bij leerlingen die

verouderde psychologische rapporten hebben bij de instroom vanuit het SFO in het VSO en voor de leerlingen die vanuit het FO het VSO instromen is grondig onderzoek onontbeerlijk. De voorzitter van de verwijzingscommissie stelt jaarlijks voor 1 mei een lijst vast met deugdelijke screenings- en testinstrumenten, die de verwijzingscommissie voor diagnostiek van de leerling betrouwbaar en valide vinden, zodat dit een deugdelijke rapportage oplevert voor het leerling dossier dat door de verwijzingscommissie wordt beoordeeld. In het geval dat het leerling dossier rapportages bevat op basis van screenings- en testinstrumenten die niet op deze lijst staan, wordt het leerling dossier niet in behandeling genomen. Dit in het kader van het bewaken van de kwaliteit van de diagnostiek.

5.4 Curriculum

Daar de cluster 1, 2, 4 en 5 leerlingen die diplomagericht onderwijs volgen met op maat aangeboden ondersteuning het reguliere voortgezet onderwijs curriculum volgen, wordt dat hier buiten beschouwing gelaten. Wel wordt ingegaan op het curriculum van het VSO Cluster 3 en het raamleerplan van het arbeidsgerichte onderwijs dat leerlingen van zowel Cluster 1, 2, 4 als 5 kunnen volgen. Ook komt de revisie van de kerndoelen van de basisvorming van het reguliere VO aan bod.

5.4.1 VSO Cluster 3:

Het curriculum van het VSO Cluster 3 is gericht op de ZMLK-doelgroep. Zoals in dit onderzoek geconstateerd is dit curriculum toe aan revisie. De aansluiting op de kerndoelen voor het SFO dient hierin te worden meegenomen; daar moet het VSO Cluster 3 curriculum op voortborduren. Voorts is het belangrijk om het curriculum zo in te richten dat de leerlingen met succes hun schoolloopbaan kunnen afsluiten. Stagemogelijkheden voor de VSO leerlingen dienen uitgebreid te worden, en leerlingen dienen voldoende voorbereid te worden voor het werken in een beschutte werkplaats.

5.4.2 VSO Cluster 1, 2, 4 en 5 arbeidsgericht:

Het arbeidsgericht onderwijs heeft reeds een raamleerplan wat in 2019 is geratificeerd en in het schooljaar 2020-2021 is geïmplementeerd. Dit raamleerplan dient te worden gemonitord, geëvalueerd en te worden bijgesteld. Missende elementen dienen te worden toegevoegd. Leerlingen stromen na het AGO meteen in op de arbeidsmarkt, vaak in assisterende functie, of stromen door naar het SBO. De beroepsvoorbereidende componenten in dit raamleerplan zijn dus erg belangrijk. Eveneens is er uit dit onderzoek gebleken dat er meer behoefte is aan aandacht voor de Nederlandse taal als vak in het arbeidsgerichte onderwijs.

5.4.3 Herziening van de kerndoelen van de basisvorming

Er is behoefte aan herziening van de kerndoelen van de basisvorming van het VSBO, waarbij de meer praktisch ingestelde leerlingen, die later instromen in de PBL- en de PKL-leerwegen, zich op een praktische manier deze kerndoelen eigen maken. De kerndoelen van de basisvorming zijn momenteel te theoretisch en teveel gericht op de TKL-leerweg leerlingen, waardoor de praktisch ingestelde leerlingen uitvallen en daardoor onnodig op bijvoorbeeld het AGO terecht komen.

5.5 Deskundigheidsbevordering

Net zoals in het SFO is deskundigheidsbevordering van docenten, vanwege de specifieke (ortho)pedagogische en (ortho)didactische benadering van de leerlingen, een belangrijk aandachtspunt in het VSO. In de landsverordening SFO is dan ook opgenomen dat docenten naast het diploma voor leerkracht funderend onderwijs, ook een diploma speciaal onderwijs moeten bezitten. De extra eis van het diploma speciaal onderwijs kan ook worden gesteld in de landsverordening VSO.

5.5.2 Bijscholing van docenten

Om zittende docenten die niet voldoen aan de gestelde eis ten aanzien van het diploma speciaal onderwijs, tegemoet te komen dient er bijscholing plaats te vinden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een applicatiecursus speciaal onderwijs, zoals ook voor de docenten van het SFO aangeboden wordt. Belangrijke onderwerpen in dit verband zijn:

1. Gedrag van leerlingen in de klas;
2. Veiligheid in de klas;
3. Voorbereiding en structuur van de lessen;
4. Werkvormen, en
5. Differentiëren in de klas.

6. Slotoverwegingen

Het huidige onderzoek brengt de volledige VSO en AGO-leerlingenpopulatie in kaart, en brengt in kaart welke transitie er plaats moet vinden indien de gehele V(S)O leerlingenpopulatie volgens het indiceringsoverzicht wordt ingedeeld. Aanvullend wordt in dit hoofdstuk advies gegeven over hoe deze transitie stapsgewijs kan worden uitgevoerd.

6.1 Draagvlak voor herinrichting

Voor de (her)inrichting van het V(S)O is het van belang om eerst draagvlak te creëren voor deze voorgestelde herinrichting, welke uit het huidige onderzoek tot stand is gekomen. Er dient verder in gesprek te worden gegaan met de externe stakeholders (met name de schoolbesturen en de scholen die VSO en AGO onderwijs aanbieden, maar de klankbordgroep Speciaal Onderwijs, het Sentro pa Inovashon i Guia den Enseñansa en de onderwijsvakbonden) en de interne stakeholders (met name de IO die moet toezien op de kwaliteit en de UOW die de transitie zal moeten uitvoeren). Naast de resultaten uit dit onderzoek, moeten ook (gezamenlijk) andere factoren worden geïdentificeerd die niet mee zijn genomen in dit onderzoek. Het uitgangspunt moet zijn dat de herinrichting plaatsvindt op een praktische manier die gedragen wordt door de scholen, waarbij de indicering en plaatsing verloopt volgens het indiceringsoverzicht en de V(S)O leerling uiteindelijk terecht komt op een school die het best bij hem past, zodat hij zich optimaal kan ontwikkelen.

6.2 Beleid VSO en LV VSO

Het strekt tot de aanbeveling om het VSO beleid zoals opgesteld in het Beleidsplan 'Ku Tur Derechi' (geratificeerd in 2014) op basis van dit rapport bij te stellen en aan te bieden aan de Minister. Dit kan tezamen met de wijzigingen in het beleid van het

SFO worden gedaan. Zo ontstaat er een actuele aanvulling op het gehele beleid voor het Speciaal Onderwijs.

Voorts is de BO verantwoordelijk voor het opstellen van de landsverordening Voortgezet Speciaal Onderwijs. Op basis van deze landsverordening dient de BO ook de verwijzingscommissie voortgezet speciaal onderwijs toevoegen aan het ontwerp-landsbesluit commissies indicatie en verwijzing kinderopvang, speciaal funderend onderwijs, arbeidsgericht onderwijs en ontheffing leerplicht, zodat de wettelijke verwijzing naar het VSO geborgd is.

6.3 Infrastructuur VSO, curriculum en bijscholing

Voor de (her)inrichting van het V(S)O is het belangrijk om rekening te houden met alle clusters van het V(S)O (ook de cluster 1, 2 en 4 scholen), zodoende dat de leerlingen uit het SFO optimaal kunnen doorstromen naar het V(S)O. Belangrijke overwegingen hierbij zijn de locaties en inrichting van de verschillende scholen, rekening houdend met de bekostiging. Er dient in gesprek te worden gegaan met de schoolbesturen om de oprichting van een cluster 4 school te realiseren. Daarnaast dient er gesproken te worden over de mogelijkheden tot het oprichten van de VSO Cluster 1, 2 en 5 diplomagericht en een Cluster 1, 2 en 5 VSO arbeidsgericht. Hierbij dient op gemerkt te worden dat er ook een andere clustering van clusters (bijvoorbeeld Cluster 5 apart en Cluster 1 en 2 samen) mogelijk is, maar dat dient nader onderzocht te worden. De capaciteit voor VSO Cluster 3 dient verder uitgebreid te worden.

Naast de infrastructuur verdient de inhoud van het V(S)O aandacht. Het in samenspraak met het veld ontwikkelen van het curriculum van de verschillende clusters is van belang, waaronder (1) curriculum voor het VSO Cluster 3, (2) doorontwikkelen raamleerplan VSO Cluster 1, 2, 4 en 5 arbeidsgericht en voor wat

betreft het diplomagerichte onderwijs (3) herziening van de kerndoelen van de basisvorming. Hierbij dient de aansluiting met de kerndoelen van de (S)FO goed in gaten te worden gehouden, zodat er een doorlopende leerlijn ontstaat wat de doorstroom van het (S)FO naar het V(S)O bevordert.

Tot slot dient er een programma voor bijscholing van zittende docenten werkzaam in het VSO en AGO in samenspraak met UOW en een externe partij of partijen te worden ontwikkeld en aangeboden.

6.4 Onderzoek kenmerken leerlingen IQ<55

Het huidige onderzoek concludeert dat er groep leerlingen in het VSO en AGO zitten, die gezien hun IQ (<55) beter op hun plek zijn op een zinvolle dagbesteding. Onduidelijk is om hoeveel leerlingen het gaat. Er wordt geadviseerd om aanvullend onderzoek te doen naar kenmerken van deze leerlingen, waarbij hun behoeftes verder in kaart gebracht moeten worden. Dit is overeenkomstig de conclusie met betrekking tot deze doelgroep in het SFO rapport. Er wordt geadviseerd om in gesprek te gaan met het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW) om interministerieel samen te werken om meer plekken voor zinvolle dagbesteding te creëren.

6.5 Uitvoering, monitoring en evaluatie

Er wordt geadviseerd om, na de fase van het creëren van draagvlak, in samenspraak met de UOW een meerjarenplan op te zetten om de transitie van het V(S)O te bewerkstelligen. In dit meerjarenplan dienen ijkpunten te worden opgenomen waarop samen met de verschillende partners in het veld gemonitord en geëvalueerd wordt in hoeverre de transitie op een wenselijke manier vordert. Indien nodig kunnen doelstellingen van het gepresenteerde transitieraamwerk gaandeweg

aangepast worden. Het strekt tot de aanbeveling om eerst de transitie van het SFO in gang te zetten, waarop het V(S)O logischerwijs volgt.

7. Bijlagen

7.1 Brief aan directie: gegevens leerlingen

	MINISTERIE VAN ONDERWIJS, WETENSCHAP, CULTUUR & SPORT BELEIDSORGANISATIE
---	---

Datum 4 maart 2020	Contactpersoon	E-mail	
Uw brief d.d.	Uw kenmerk	Ons nummer	Zaaknummer
Onderwerp Gegevens leerlingdossiers		Pagina	Aantal Bijlagen

Geachte schoolleider,

Via deze weg wil de Beleidsorganisatie uw aandacht vragen voor het volgende:

Zoals u weet is het beleid voor het Speciaal Onderwijs 'Ku Tur Derechi' geratificeerd en is op basis van dit beleid de ontwerp Landsverordening Speciaal Funderend Onderwijs opgesteld en aangeboden ter juridische toetsing en ratificatie.

Ter uitvoering van het beleid en de wetgeving heeft de Beleidsorganisatie data en informatie nodig van alle AGO en VSO scholen. Wij willen u dan ook verzoeken om uw medewerking te verlenen aan dit onderzoek.

Wij vragen u om gegevens van alle leerlingen van uw school. Per leerling willen wij weten:

1. Geslacht, leeftijd, leerjaar, IQ en de conclusie van het psychologisch rapport (gedragsproblemen, gedragsstoornissen, etc.) van de leerling.
2. Vanuit welke school voor (speciaal) funderend onderwijs deze leerlingen het VSO of het AGO zijn ingestroomd.

Deze informatie willen wij graag digitaal ontvangen. Indien u hiervoor geen format heeft, kunt u hiervoor het onderstaande format gebruiken (graag verwerken en opslaan in Word of Excel):

Leerling nummer	Geslacht	Leeftijd	Leerjaar	IQ	Conclusie psychologisch rapport	Afkomstig van school
1	M	14	1 van het AGO	71	Hyperactiviteit en impulsiviteit	M.C. Piar School
...

APC gebouw | Schouburgweg 24-26 | Willemstad | T. (5999) 434-3711 | F. (5999) 462- 4471 | www.gobiernu.cw

Wij komen graag bij u langs om de informatie op te halen/te bespreken en in het geval de informatie niet digitaal verkrijgbaar is, kunnen wij dit ter plekke met u invullen.

Deze informatie is voor ons van groot belang om mogelijke transitie binnen het speciaal onderwijs goed te kunnen begeleiden.

Wij hebben uw school als volgt ingepland:
School X, xx maart 2020, xx.xx uur

Indien u vragen heeft, kunt u mailen of bellen naar Monique Bouman (monique.bouman@gobiernu.cw / 4343-774) of Céline Gladpootjes (celine.gladpootjes@gobiernu.cw / 4343-753). Indien u niet kunt op bovengenoemde datum en tijdstip dan vragen wij u contact met ons op te nemen en een alternatieve dag en tijd voor te stellen.

Met vriendelijke groet,

Mw. S. Larmonie van Heydoorn MBA,
Beleidsdirecteur

APNA-Complex, Schouwburgweg 24-26 | T. | F. |

7.2 IQ-verdeling SFO leerlingenpopulatie

